

Yapay Zekâ Çağında Telif Haklarına ve Eserin Koruma Şartlarına Yeni Bir Bakış

- Mukayeseli Hukuk Kapsamında Değerlendirmeler -

Prof. Dr. Savas Bozbel ¹

YEAR	ARTICLE	ISSN (ONLINE)
2026	001	pending
DOI	LANGUAGE	LICENSE
pending	Turkish	CC BY 4.0

I. Telif Haklarına Yeni Bir Meydan Okuma: Yapay Zekâ

Üretken yapay zekâ (YZ), çok kısa bir süre içinde köklü bir dönüşüm geçirmiştir: Başlangıçta yalnızca verimliliği artırmaya yönelik tamamlayıcı bir araç ("productivity add-on") olarak tasarlanmışken, bugün hayatımızın ayrılmaz bir parçası hâline gelmiştir. Yapay zekâ artık fotoğraf çekiyor, ses klonluyor, yazılım kodu oluşturuyor, ölmüş kişilere "konuşma" yeteneği veriyor, sanatçıların stilini taklit ediyor, şarkı, kitap, ders, sunum üretiyor, görüntü ve belge sahteciliğini kusursuzlaştırıyor, siyasetçi sesiyle konuşup seçim manipülasyonu yapabiliyor, influencer taklit ediyor, akademik ödev ve tez üretiyor, oyuncuların dijital ikizlerini yaratıyor. Bu şekilde gerçek ile yapay, eser ile kopya, hak sahibi ile model arasındaki çizgi tarihte ilk kez tamamen bulanıklaşıyor

Bu teknolojik gelişme, klasik telif hukuku sorunlarının yeni ve teknik olarak belirlenmiş durumlara doğru belirgin bir biçimde kaymasına yol açmaktadır. Özellikle eser sahipliği, eser niteliği ve hak ihlallerinin tespiti kavramları, bu dinamik karşısında esaslı bir yeniden değerlendirmeye muhtaçtır. Sanat, kültürel ve entelektüel alanında uğraş verenler ve yatırımcılar için bu sorunların açıklığa kavuşturulması hayati önem taşımaktadır; zira rakipler, koruma altında olmayan fikri ürünleri ve unsurlarını yasal olarak taklit edebilirler. Öte yandan, YZ kullanımı yoluyla üçüncü kişilerin haklarının ihlal edilmesi hâlinde (örn. aşırı uyum/overfitting yoluyla) hukuki sorumluluk riskleri (Haftungsrisiken) doğmaktadır. Son olarak, belirsiz bir hak zinciri (Chain of Title), yatırım güvenliğini tehlikeye atmaktadır; zira yayıncılar ve yatırımcılar, bir finansman veya mali hakların kullanılması (Verwertung) için ön koşul olarak düzenli bir şekilde hakların eksiksiz biçimde ispatlanmasını talep etmektedirler.

¹ Almanya'da Türk Fikri Mülkiyet Hukuku Uzmanı, Danışman – İstanbul Barosuna Kayıtlı Avukat, Nürnberg (savas@bozbel.de)

Bu arka plan ışığında, işbu çalışmada, YZ tarafından üretilen fikri ürünlerine ve YZ tarafından üretilen içeriklerin rolü, birbiriyle bağlantılı bir düzlemde ele alınacaktır. Bu yapılırken öncelikle eser niteliği ve korunabilirlik analizi yapılacaktır. Burada odak noktası, fikri ürünler, içerik, metinler veya görseller gibi YZ çıktılarının hangi hukuki şartlar altında telif hakkı korumasından yararlanacağı ve bu hakların kime ait olacağı sorusudur. Bütün bu sorunlar karşılaştırmalı hukuk perspektifiyle ele alınmıştır.

Yapay zekâ sistemlerinin temel unsurlardan, çalışma prensiplerinden olan metin ve veri madenciliği ile yapay zekâ sistem ve modellerinin kullanımından doğan sorumluluk ve sorumluluğun muhatapları, bu çalışmanın konusunu aşacaklarından bu çalışmada ele alınmayacaktır.

II. Yapay Zekâ Tarafından Üretilen İçeriklerin Eser Olarak Korunabilirliği

1. İnsan ve Yapay Zekanın İştiraki – İstem Mühendisliği (Prompt Engineering)

Yapay Zekâ (YZ) tarafından oluşturulan içerikler, son yıllarda dikkat çekici bir öneme ulaşmıştır². YZ ile üretilen içeriklerin telif hakkı kapsamına girip girmediği, eser sahibi kim sayılacağı ve hukuki risklerin nasıl önleneceği günümüzde karmaşık meseleler olarak öne çıkmaktadır. Yasa koyucular ve mahkemeler bu teknolojik gelişmelere uyum sağlamaya çalışmaktadır.

a) Bir Yardımcı Araç Olarak Yapay Zekâ

İçerik üretiminde insan sınırlı şekilde sürece katılır ve YZ ile elde edilen sonuca yön verir. Telif hukuku açısından önemli olan, insanın süreçteki fiili rolünün koruma hakkı için yeterli olup olmadığıdır. Hâkim görüşe göre, bir istem girilmesi ("Prompting") kural olarak kullanıcıyı çıktının eser sahibi olarak nitelendirmek için yeterli değildir³. Somut şekillendirme (Ausgestaltung) otonom olarak YZ tarafından gerçekleştirildiğinden ve kullanıcının yeterince bağımsız şekillendirme kararları bulunmadığından, çıktının değiştirilmeden alınması hâlinde telif hakkı doğmaz⁴. İnsanın YZ sonucunu esaslı bir şekilde işlemesi/düzenlemesi (Nachbearbeitung) veya YZ'yi bilinçli olarak kendi fikri

² Hatta yazılım geliştiriciler bile hem açık kaynak alanında hem de tescilli (proprietär) projelerde üretken kod yazmak için GitHub Copilot, OpenAI'nin ChatGPT'si veya Anthropic'in Claude'u gibi araçları kullanmaktadırlar. Uygulamada şu anda YZ destekli yazılım geliştirmenin çeşitli biçimleri mevcuttur. ChatGPT (OpenAI) veya Luminous (Aleph Alpha) gibi birçok Büyük Dil Modeli (LLM), metnin yanı sıra kod da üretebilmektedir. Buna dayanarak, piyasada kodun yaygın geliştirme ortamlarından kolayca üretilmesini ve yazılım projelerine entegre edilmesini sağlayan, yazılım geliştirmeye uzmanlaşmış çeşitli çözümler bulunmaktadır. Bu tür YZ asistanlarının bilinen örnekleri "Amazon CodeWhisperer" veya "GitHub Copilot"tur.

³ Hoeren/Sieber/Holzner MMR-HdB/John/Klostermeyer, 62. Ek (EL) Haziran 2024, Bölüm 29 Kenar Numarası (Rn.) 11.

⁴ Schricker/Loewenheim/Loewenheim/Leistner, Rn. 41; buna ilişkin ayrıca bkz. Olbrich/Bongers/Pampel, GRUR 2022, 870 (872) vd.; BeckOK UrhR/Rauer/Bibi, 47. Ed. 1.11.2024, UrhG § 2 Rn. 56; Bomhard/Gajec; Softwareentwicklung durch künstliche Intelligenz (Yapay Zekâ ile Yazılım Geliştirme), RDİ 2021, 472; ayrıca bkz. Grätz, Künstliche Intelligenz im Urheberrecht (Telif Hukukunda Yapay Zekâ), 2021, s. 82 vd., yazar burada haklı olarak kendi kendine öğrenen algoritmaların işlevleri bakımından rastgele sayı üreteçleri ile bir tutulamayacağına dikkat çekmektedir.

tasavvurunu hayata geçirmek için bir araç olarak kullanması durumu (sözde "Araç Teorisi" / **Tool-Theorie**) ise bundan farklıdır. Kural olarak: Kendi yaratıcı etkisi (eigenschöpferische Einflussnahme) ne kadar güçlüyse, korunabilir bir eserin var olma ihtimali de o kadar yüksektir. Durumu en iyi özetleyen ilke şudur: "Yapay zekâ içeriğinde yapılan değişiklikler arttıkça, eser sahipliği ihtimali yükselir, ancak hiçbir zaman yüzde yüz kesinlik söz konusu değildir. Sadece basit komutlar içeriğin insana ait olmasını sağlamaz; belirgin insan katkısı için parametre seçimi, tekrar eden düzenlemeler ve yaratıcı revizyon gerekir. Bu şu anlama gelir: İnsanın "kişisel fikrî yaratımını" (persönliche geistige Schöpfung / hususiyet) barındırmayan salt YZ ürünleri, telif hukuku anlamında eser değildir ve insan bir yaratıcının (eser sahibinin) bulunmaması nedeniyle harcıalem (gemeinfrei) sayılmalıdır⁵. Ancak karmaşık istemler (prompts) de esere benzer özellikler taşıyabileceğinden, her bir somut olayda hangi yaratıcı payların kime atfedileceği dikkatlice incelenmelidir.

b) İstem Mühendisliği (Prompt Engineering)

İstem mühendisliği (Prompt Engineering) terimi, YZ sistemlerine⁶ yönelik girdileri/komutları (istemleri), mümkün olduğunca kesin ve yüksek kaliteli sonuçlar elde edilecek şekilde formüle etme sanatını ifade eder. YZ tarafından üretilen kod bağlamında, istem mühendisliği sadece teknik değil, aynı zamanda hukuki bir rol de oynamaktadır. Büyük dil modellerini (LLM)⁷ kullanırken karşılaşılan zorluk, çoğu zaman talimatları istenen çıktıyı üretecek şekilde şekillendirmektir. İstem mühendisliği, modelin bilgi birikimine erişimi kontrollü bir şekilde yönlendirmek ve sonuçların doğruluğunu ve kalitesini artırmak amacıyla bu tür istemlerin sistematik olarak geliştirilmesi ve optimize edilmesiyle ilgilenir⁸. Biz nasıl sorarsak YZ de öyle cevap verir - ve bazı istemler diğerlerine göre daha yüksek telif hukuku riski barındırır.

Uygun yönlendirmeler yoluyla, bir YZ sisteminin sadece genel (jenerik) çözümler mi üreteceği, yoksa eğitim verilerinde bulunan metin veya kod parçalarını mı yeniden

⁵ BeckOK UrhR/**Rauer/Bibi**, 47. Ed. 1.11.2024, UrhG § 2 Rn. 57. Avrupa perspektifinden bkz. **Iaia**, Vincenzo; To Be, or Not to Be ... Original Under Copyright Law, That Is (One of) the Main Questions Concerning AI-Produced Works, GRUR-Int 2022, 793 (798).

⁶ YZ destekli yaratım sürecinin başlangıcında, sistemi yönlendirmek için insanın yaptığı bir metin girişi olan İstem (Prompt) yer alır. Buna dayanarak YZ, bir ürün tasarımı (görsel), ses dosyası, video veya metin gibi bir çıktı üretir. Sadece istisnai durumlarda bu çıktı değiştirilmeden sipariş verene iletilir; kural olarak az ya da çok kapsamlı bir yeniden işleme (Nachbearbeitung) süreci izler; Wildgans, Julia; Generative KI in der Vertragsgestaltung – ein Werkstattbericht (Sözleşme Tasarımında Üretken YZ - bir atölye raporu), in: **Bernzen/Heinze/Steinrötter**, DSRI Herbstakademie 2025, 1. Baskı 2025, s. 599. Geliştiriciler, bir istem yardımıyla hangi kodun üretileceğine dair somut bir talimat verebilirler. Yani bir e-posta adresini doğrulamak için bizzat bir fonksiyon programlamak yerine, bu görev bir istem aracılığıyla YZ asistanına devredilebilir, örn. "Bir e-posta adresini doğrulamak için bir fonksiyon yaz" komutuyla. Bunun üzerine, manuel olarak kontrol edilebilecek ve gerekirse devralınabilecek uygun bir kod üretilir. Ek olarak kod manuel olarak revize edilebilir veya istem daha da spesifik hâle getirilebilir, örn.: "RFC 5322 uyarınca bir e-posta adresini doğrulamak için bir fonksiyon yaz."

⁷ ChatGPT'nin (Chat Generative Pre-training Transformer) Kasım 2022'de yayımlanması, yapay zekânın (YZ) performansının kamuoyu tarafından algılanmasında bir kilometre taşı olarak görülebilir. Sonrasında, Google'ın Gemini'si ve Anthropic PBC'nin Claude'u gibi benzer teknolojilere dayanan sayısız sohbet robotu geliştirildi. ChatGPT, Gemini ve Claude'un tümü Büyük Dil Modellerine (LLM'ler) dayanmaktadır. Bu YZ sistemleri metin üretmek için büyük miktarda metin verisiyle eğitilmiştir., Leitner-Hanetseder/Frenkenberger; Effektiver Einsatz von ChatGPT im Accounting durch Prompt Engineering (İstem Mühendisliği Yoluyla Muhasebede ChatGPT'nin Etkin Kullanımı), RZ 2025, 73.

⁸ Karş. **Thurrow**, ChatGPT 4.0 und andere Large Language Models (LLM) als IFRS-Nachschlagewerk (IFRS Başvuru Kaynağı Olarak ChatGPT 4.0 ve Diğer Büyük Dil Modelleri), IRZ 2024, 211; **Ekin**, Prompt Engineering For ChatGPT: A Quick Guide To Techniques, Tips, And Best Practices, Authorea Preprints, 3.

üreteceği (reprodüksiyon) sağlanabilir. "Asal sayıları hesaplamak için bir fonksiyon yaz" gibi genel bir istem tipik olarak jenerik bir çözümle sonuçlanır. Buna karşılık, "Bana Linux çekirdeğinden XY fonksiyonunun kaynak kodunu ver" şeklindeki spesifik bir istem, yalnızca birçok YZ hizmetinin kullanım koşullarını ihlal etmekle kalmaz, aynı zamanda korunan somut bir eseri elde etme girişimi teşkil eder ve bu nedenle telif hakkını ihlal edebilir⁹. Modern YZ sistemleri her ne kadar filtreleme mekanizmalarına sahip olsa da¹⁰ (örneğin ChatGPT, en azından sistem istemin böyle bir çoğaltmayı hedeflediğini algılayabildiğinde, telif hakkıyla korunan uzun metinlerin çoğaltılmasını reddetmektedir), bu koruma mekanizmaları kusursuz değildir.

Uсталıkla formüle edilmiş veya farkında olmadan telkin edici (suggestive) istemler, yine de belirli durumlarda korunan içerik pasajlarının görüntülenmesine neden olabilir¹¹. Bu nedenle, yanlışlıkla ezberlenmiş içerikleri tekrarlamak yerine, YZ'nin bağımsız çözümler üretmesini sağlayacak şekilde istemleri tasarlamak geliştiricinin sorumluluğundadır¹².

Bir diğer husus, bizzat istemlerin telif hukuku bakımından önemine ilişkindir. Bir **istem metni kendi başına** yaratıcı (schöpferisch) olabilir ve istisnai durumlarda **eser niteliğine ulaşabilir**; ancak bu durum daha çok görüntü veya metin üreten YZ alanında geçerlidir¹³. Birçok YZ sağlayıcısı (örn. OpenAI), kullanıcı itiraz etmediği sürece, modelin geliştirilmesi amacıyla girilen istemleri kullanma hakkını saklı tutar. Bu nedenle, hassas veya lisanslı içerik parçacıkları, filen sağlayıcıya iletilmiş olacaklarından, incelenmeksizin istemlere girilmemelidir. Örneğin, koruma altındaki (proprietary) şirket kaynak kodunu ChatGPT'ye giren biri, bu kodu sağlayıcının sunucularına iletir; bu durum gizlilik veya lisans durumuna bağlı olarak hukuken sorunlu olabilir. Aynı şekilde, GPL (Genel Kamu Lisansı) kodunu halka açık bir YZ hizmetinde yayımlamak da lisans ihlali olacaktır, zira bu durum, ilgili lisans yükümlülüklerine uyulmaksızın üçüncü kişilerin erişimine olanak tanır.

Bunun yanında, **istem mühendisliği bir uyumluluk (Compliance) aracı** olarak da kullanılabilir. Bilinçli bir şekilde formüle edilmiş istemlerle, telif hakkını ihlal eden yeniden üretme (Nachbau) riski azaltılabilir. "Lütfen kendi kelimelerinizle açıkla ve X özelliği için orijinal reism/kod üret; mevcut resmin/kodun doğrudan kopyalanmasından kaçın" şeklindeki bir talimat, en azından model için bağımsız çözümler üretmesi yönünde bir teşvik yaratır. Bazı şirketler, YZ sistemlerinin koruma

⁹ Schneider, MMR 2024, 724.

¹⁰ Karş. How GitHub Copilot aids secure development, erişim adresi: <https://resources.github.com/copilot-trust-center/>; Security scans, erişim adresi: <https://docs.aws.amazon.com/codewhisperer/latest/userguide/security-scans.html>.

¹¹ Karş. Leitner-Hanetseder/Frenkenberger; Effektiver Einsatz von ChatGPT im Accounting durch Prompt Engineering, RZ 2025, 73.

¹² Hukuk alanında bu tür istemlerin kullanımına ilişkin olarak bkz. Fleisch, Johann-Friedrich; Legal Prompt Engineering, Optimierung der Antwortqualität von ChatGPT & Co (Yasal İstem Mühendisliği, ChatGPT ve Benzerlerinin Cevap Kalitesinin Optimizasyonu), NJW 2024, 3765.

¹³ Ebers/Quarch, Rechtshandbuch ChatGPT | § 2 Regulierung generativer Künstlicher Intelligenz in der KI-VO Rn. 30-32.

altındaki ürün yapılarına çok yakın çalışmasını önlemek için belirli proje isimleri, kütüphaneler veya lisans bildirimlerine yönelik kara listeler (blacklists) gibi dâhili istem yönergeleri geliştirmektedir. Geliştiriciler de giderek daha fazla tekrarlamalı (iteratif) bir yaklaşım benimsemektedir: Doğrudan tüm kod bloklarını sorgulamak yerine, önce YZ'ye kaba bir taslak hazırlatılır ve daha sonra bu taslak manuel olarak rafine edilir. Bu yaklaşım sadece sonuçların kalitesini artırmakla kalmaz, aynı zamanda tespit edilemeyen korumalı bölümlerin devralınması ihtimalini de azaltır.

Sonuç olarak istem mühendisliği, YZ'nin çıktısını kontrol etmenin ve böylece hukuki riskleri azaltmanın bir aracıdır. Bu, kullanıcıların hangi ifadelerin YZ'yi hukukten sorunlu sonuçlara yönlendirebileceğinin farkında olmalarını gerektirir. İstemlerde etik ve içerikle ilgili hususlar nasıl dikkate alınıyorsa, fıkri mülkiyet (IP) hijyenine de aynı şekilde uyulmalıdır. Uygulamada bazı şirketler halihazırda çalışanlarını bu alanda eğitmektedir. İstemler gizli veya koruma altındaki ürünler içermemeli ve YZ çıktıları yeterince jenerik mi yoksa şüpheli derecede tanıdık mı göründükleri hususunda daima kontrol edilmelidir. Bu nedenle, teknik beceri ve temel hukuki anlayışın birleşimi, YZ destekli araçları kullanan bir geliştiricinin yetkinlik profilinin giderek artan bir parçası hâline gelmektedir¹⁴.

3. Karşılaştırmalı Hukukta YZ Çıktılarının Eser Sahipliği ve Korunabilirliği

a) Almanya ve AB

Alman ve Avrupa telif hukukuna göre kural olarak yalnızca gerçek kişiler bir eserin sahibi olabilirler¹⁵. "Kişisel fıkri yaratım" (persönliche geistige Schöpfung) ilkesi, bir eserin ancak insani bir yaratıcı çabanın sonucu olması hâlinde korunabileceği anlamına gelir (Alman Telif Kanunu / UrhG m. 2 fıkra 2)¹⁶. Avrupa Adalet Divanı (AAD), "eser sahibinin fıkri yaratıcılığı"¹⁷ aracılığıyla orijinallik şartını aramaktadır. Alman literatüründe, hayvanlar veya tamamen otomatik süreçler tarafından meydana getirilen fikri ürünlerin, bir insan tarafından meydana getirilmemesi nedeniyle korunamayacağı vurgulanmaktadır¹⁸. Bu nedenle, tamamen makine niteliğindeki

¹⁴ **Peukert**, Alexander, Mensch oder Maschine? (İnsan mı Makine mi?) GRUR 2025, 109, 110; karş. Beijing Internet Court GRUR Int. 2024, 360 (361 vd.).

¹⁵ Dreier/Schulze/**Raue**, UrhG, m. 2 Rn. 28; **Leupold/Wiebe/Glossner/Scheufen**, IT-Recht, Bölüm 9.6.2, Rn. 4 vd.

¹⁶ BeckOK UrhR/Rauer/**Bibi**, 47. Ed. 1.11.2024, UrhG m. 2 Rn. 47.

¹⁷ Norm "çaba/performans" (Leistung) hususuna açık bir atıfta bulunmasa da, insan odaklı (antropozentrik) yönelimi göz ardı edilemez, **Lauber-Rönsberg**, Anne, Autonome „Schöpfung“ – Urheberschaft und Schutzfähigkeit (Otonom "Yaratım" - Eser Sahipliği ve Korunabilirlik), GRUR 2019, 244 (245); **Dornis**, W. Tim, Die „Schöpfung ohne Schöpfer“ – Klarstellungen zur „KI-Autonomie“ im Urheber- und Patentrecht (Yaratıcısı Olmayan "Yaratım" - Telif ve Patent Hukukunda "YZ Otonomisi"ne İlişkin Açıklamalar), GRUR 2021, 784 (785 vd.). Ayrıca Avrupa Adalet Divanı da (AAD), "eser sahibinin kişiliğini" yansıtan bir yaratım şartı aramaktadır, AAD GRUR 2012, 166 Rn. 88 – Painer Kararı.

¹⁸ Karş. **Becker**, Maximilian, Das Urheberrecht als Trostpreis für den Menschen? (İnsanlar İçin Bir Teselli İkramesi Olarak Telif Hakkı mı?), GRUR 2024, 505.

aktörler olarak YZ sistemleri, kendi adlarına bir telif hakkı iddia edemezler¹⁹. Hukuken yalnızca bir kalem veya kelime işlemci programına benzer şekilde yardımcı bir araç (Hilfsmittel) işlevi görürler. Dolayısıyla, kaynak kodları, görseller veya metinler olsun, bir YZ tarafından tamamen otomatik olarak üretilen içerikler –yeterince belirleyici bir insani etki tespit edilemediği sürece– telif hakkı korumasından yararlanamazlar²⁰. Bu tür YZ çıktıları fiilen kamuya mal olmuş, harcıalem (gemeinfrei) sayılırlar.

Uygulama açısından bunun iki sonucu vardır: Bir yandan, YZ tarafından üretilen içerikler, lisans ücreti ödenmeksizin veya eser sahibi belirtilmeksizin serbestçe kullanılabilir. Öte yandan, taklide karşı hiçbir koruma yoktur; üçüncü kişiler aynı YZ çıktısını aynı şekilde kullanabilirler. Bu durum özellikle üretken grafiklerde kritik bir öneme sahiptir: Örneğin, bir uygulama logosu veya ikonu bir YZ'ye yaptırılırsa, bir rakip teorik olarak aynı istemi kullanabilir ve tamamen aynı olmasa da çok benzer bir sonuç elde edebilir. Münhasır bir eser sahipliğinin olmaması nedeniyle, kullanımın üçüncü kişilere yasaklanması hukuken neredeyse uygulanamaz durumdadır. Bu nedenle, söz konusu YZ yaratımlarının ekonomik münhasırlığı (tekeli) oldukça kırılgandır.

Bu bağlamda örneğin bir start-up firması, YZ'ye yeni bir şirket logosu tasarlatır ve bundan böyle kendisine sunulan bu sembolü kullanır. Telif hakkı korumasının olmaması nedeniyle, başka bir şirket de tam olarak YZ tarafından üretilen bu logoyu kullanabilir. Hakları ihlal edilen insan bir eser sahibi bulunmadığından, start-up şirketi ne lisans ücreti talep edebilir ne de men (durdurma/önleme) davası açabilir. Dolayısıyla, hızlı ve uygun maliyetli üretimin avantajları, tasarım üzerinde herhangi bir inhisari hakkın kurulamaması gibi ciddi bir dezavantajla karşı karşıyadır.

b) ABD

ABD içtihatları, insan olmayan aktörlerin eser sahibi (fail) olamayacağını defalarca kararlarıyla açıklığa kavuşturmuştur²¹. Bunun öne çıkan bir örneği, bir maymun tarafından çekilen bir fotoğrafın telif hakkı korumasından yararlanamayacağına dair karar verilen "**Maymun Özçekimi**" (**Monkey Selfie**) davasıdır²².

¹⁹ Orijinal (asli) telif haklarının olası sahipleri olarak sadece YZ sisteminin programcısı veya gerçek kişi olarak kullanıcı dikkate alınabilir. Ancak YZ üreticisinin eser sahipliği kategorik olarak reddedilmelidir, zira üretici kural olarak nihai olarak ortaya çıkan ürün üzerinde gerekli kontrolden yoksundur. Üretici YZ yazılımını geliştirse de, somut kullanıma ilişkin karar verme yetkisi tamamen kullanıcıya aittir; karşı. Hoeren/Sieber/Holznapel MMR-HdB/John/Klostermeyer, 62. Ek (EL) Haziran 2024, Bölüm 29 Rn. 9.

²⁰ BeckOK UrhR/**Rauer/Bibi**, 47. Ed. 1.11.2024, UrhG m. 2 Rn. 57; v. **Welsner**, GRUR-Prax 2023, 57 (58); Hartmann/Allan/Hugenholtz/**Quintais/Gervais**, Trends and Developments in Artificial Intelligence Challenges to the Intellectual Property Rights Framework, 2020, s. 88; Olbrich/Bongers/Pampel, Urheberrechtsschutz für Kunstwerke künstlicher Intelligenz? (Yapay Zekânın Sanat Eserleri İçin Telif Koruması mı?), GRUR 2022, 870.

²¹ U. S. Court of Appeals D. Columbia Circuit, 18.3.2025 Tarihli Karar – No. 23–5233 – Stephen Thaler v. U. S. Copyright Office, KIR 2025, 203, Sutterer incelemesiyle birlikte. (Not: Yazar orijinal metinde 2025 tarihini belirtmiş)

²² Bu dava bağlamında telif hukukunun açıkça insan yaratıcılığını korumaya hizmet ettiği hakkında; bkz. **König/Beck**, ZUM 2016, 34; ayrıca **Theodoridis**, Athina, Die Auswirkungen von KI auf das Urheberrecht mit besonderem Bezug auf die Kunst (YZ'nin Özellikle Sanata Atıfla Telif Hukuku Üzerindeki Etkileri), NJW 2025, 689.

2018 yılındaki *Naruto v. Slater* davasında (ABD 9. Daire Temyiz Mahkemesi), mahkeme, makak maymunu tarafından çekilen bir fotoğrafın, insan müdahalesinin olmaması nedeniyle eser sahipliğini imkânsız kıldığı için telif hakkı yasası kapsamında korunamayacağına karar vermiştir.

“Monkey Foto”- Davası

(https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Macaca_nigra_self-portrait.jpg)

Söz konusu davada, İngiliz fotoğrafçı David Slater, Endonezya'daki bir milli parkta birkaç gün boyunca bir grup makak maymununu takip etmiştir. Maymunlar ona güven duymaya başladıklarında, bir tripoda kamera kurmuş ve hayvanların kendi portrelerini çekmelerini sağlamıştır. Yarım saat içinde yüzlerce fotoğraf çekilmiş, ancak bunlardan sadece birkaçı kullanılabilir niteliktedir. Ardından fotoğrafçı, seçtiği üç fotoğrafı yayımlamıştır. Hayvan hakları örgütü PETA, fotoğraflanan makak adına fotoğrafçıya dava açarak, fotoğrafların telif hakkını hayvan adına talep etmiştir. Dava, PETA'nın dava açma yetkisi olmadığı gerekçesiyle ABD 9. Daire Temyiz Mahkemesi tarafından reddedilmiştir. Maddi hukuk açısından da davanın başarı şansı düşük görülüyordu, çünkü burada geçerli olan ABD Telif Hakkı Yasası'na göre hayvanların performansları da koruma altına alınamaz.

ABD telif hukukuna göre, insan katılımı olmadığı sürece YZ çıktıları şu anda kural olarak koruma kapsamında değildir. ABD Telif Hakkı Ofisi (US Copyright Office), korumanın ancak bir eserin "yeterli düzeyde insan eser sahipliği içermesi" hâlinde

geçerli olacağını vurgulamaktadır²³. Uygulamada bunun anlamı şudur: YZ tarafından üretilmiş bir içeriği Telif Hakkı Ofisine tescil ettirmek isteyen kişi, YZ'ye ait kısımları açıklamak/beyan etmek zorundadır (Disclaimer/Feragat). Daha sonra, örneğin seçim veya düzenleme (aranjman) aşamalarında, yeterli düzeyde insanın kendi yaratımının bulunup bulunmadığı incelenir. Sadece insani kısım korunurken, YZ tarafından üretilen kısım korunmaz. Örneğin "**Zarya of the Dawn**" (2023) adlı YZ çizgi romanı davasında²⁴, YZ tarafından üretilen görseller koruma kapsamı dışında bırakılırken, insan yazarın metni ve görsel seçimi korunmaya devam etmiştir²⁵.

Bu dava ise 2023 yılındaki "**Zarya of the Dawn**" adlı YZ tarafından oluşturulan çizgi romanla ilgilidir. Olayda YZ tarafından üretilen resimler koruma kapsamı dışında bırakılırken, metin ve resim seçimi insan yazarın koruması altında kalmıştır.

²³ US Copyright Office, Copyright Registration Guidance: Works Containing Material Generated by Artificial Intelligence, 88 Fed. Reg. 16190 (Mar. 16, 2023).

²⁴ United States Copyright Office, Zarya of the Dawn (Registration # VAu001480196), 21.2.2023, erişim adresi: <https://www.copyright.gov/docs/zarya-of-the-dawn.pdf>.

²⁵ Baumann, Malte, Generative KI und Urheberrecht – Urheber und Anwender im Spannungsfeld (Üreten YZ ve Telif Hukuku - Çatışma Alanında Eser Sahibi ve Kullanıcı), NJW 2023, 3673 Rn. 26.

Zarya of the Dawn davası, yapay zeka ve telif hakları hukuku arasındaki ilişkide dönüm noktası sayılan, emsal niteliğinde bir karardır. Bu vaka, yapay zeka kullanılarak oluşturulan eserlerin ne kadarının telif hakkıyla korunabileceğine dair sınırları belirlemiştir. Kristina Kashtanova adlı bir sanatçı, "Zarya of the Dawn" adlı bir çizgi roman yaratmıştır. Bu eser, hikaye anlatımı ve görseller içeriyordu. Ancak görsellerin tamamı, popüler bir yapay zeka aracı olan Midjourney kullanılarak oluşturulmuştu.

Kashtanova, Eylül 2022'de ABD Telif Hakkı Ofisi'ne (US Copyright Office) başvurarak eserin tamamı için telif hakkı tescili aldı. Telif Hakkı Ofisi, daha sonra, görsellerin yapay zeka (Midjourney) ile oluşturulduğunu fark etmiş, başlangıçta verilen tescil belgesinde bu detay tam olarak anlaşılamadığından Ofis, tescili yeniden incelemeye almıştır. Bu olaydaki veya daha doğrusu idari incelemenin merkezindeki soru şuydu: "Bir insan tarafından yazılan ancak görselleri yapay zeka tarafından üretilen bir eser, telif hakkı korumasından yararlanabilir mi?" Kashtanova, Midjourney'e verdiği komutlar (prompt'lar) ve süreç üzerindeki yaratıcı kontrolü nedeniyle görsellerin de kendisine ait olduğunu ve telif hakkıyla korunması gerektiğini savunmuştur.

ABD Telif Hakkı Ofisi'nin Kararı: ABD Telif Hakkı Ofisi, detaylı bir incelemenin ardından 2023 yılında şu kararı vermiştir:

Korunan kısımlar:

- **Metinler:** Kashtanova'nın yazdığı hikaye ve diyaloglar tamamen insan üretimi olduğu için telif koruması alabilir.
- **Düzenleme ve Seçim (Selection and Arrangement):** Kashtanova'nın görselleri seçmesi, bunları sayfaya yerleştirmesi ve metinle birleştirmesi "yaratıcı bir insan eylemi" olarak kabul edilmiştir. Yani çizgi romanın bir bütün olarak derlemesi koruma altındadır.

Korunmayan kısımlar:

Görsellerin Kendisi: Ofis, Midjourney ile üretilen görsellerin tek tek telif hakkına sahip olamayacağına hükmetti. Ofis, Midjourney gibi sistemlerin "öngörülemez" çalıştığını, kullanıcı bir komut (prompt) girse bile, çıkan sonucun tam olarak ne olacağını kontrol edemeyeceğini, bu sürecin bir sanatçının fırça kullanmasından çok, bir müşterinin ressamı sipariş vermesine benzetilebileceğini ifade etmiştir. Ofis, Photoshop gibi araçların sanatçının elindeki bir "fırça" gibi olduğunu, ancak Midjourney'in sonucu kendisi üreten bir "fail" olduğunu belirterek teknolojik araçlar arasına bir çizgi çekti.

Bu davadan çıkarılacak bir başka sonuç ise şudur: Bir eserde YZ kullanılsa bile, eserin insan tarafından yapılan kısımları (metin, kurgu, dizayn) korunabilir. YZ, eserin tamamını "telifsiz" hale getirmez.

2023 yılında bir başka ABD mahkemesi, **Thaler v. Perlmutter** davasında bu çizgiyi teyit etmiştir²⁶. Tamamen bir YZ tarafından oluşturulan bir görsel, her türlü insan yaratıcılığının katılımının eksikliği sebebiyle tescil edilmemiştir.

Thaler v. Perlmutter davasında (ABD Temyiz Mahkemesi, D.C. Daire 2025) verilen karar, tamamen yapay zeka tarafından üretilen eserlerin, insan yaratıcılığının katılımının olmaması nedeniyle tescil edilemeyeceğini teyit etmiştir. Karar ayrıca, ABD telif hakkı sisteminin mimarisinin (süresi, devredilebilirliği ve uygulanması dahil) doğası gereği insan yaratıcılar için tasarlandığını vurgulamış; Mahkeme, eser sahipliğinin insan dışı sistemlere genişletilmesinin, yargı yorumundan ziyade Kongre'nin yasal düzenlemesi gerektireceğini belirtmiştir. Bu nedenle karar, hem yapay zeka eser sahipliğinin yasal olarak imkansız olduğunu hem de bu alandaki reformun demokratik müzakere yoluyla ilerlemesi gerektiği şeklindeki kurumsal ilkeyi yeniden teyit etti.

Davada davacı: Stephen Thaler. Kendisi "Creativity Machine" (Yaratıcılık Makinesi) adlı bir yapay zeka sisteminin geliştiricisidir. Davalı ise Shira Perlmutter ve ABD Telif Hakkı Ofisi (US Copyright Office)'dir.

Dava konusu "eser" ise "A Recent Entrance to Paradise" (Cennete Son Giriş) adlı, YZ tarafından oluşturulmuş görsel bir çıktıdır.

²⁶ *Thaler v. Perlmutter*, U.S. District Court (D.D.C.), 18 Ağustos 2023 tarihli karar. Mahkeme, "Creativity Machine" adlı YZ tarafından oluşturulan bir görselin korunmasını reddetmiş ve telif yasasındaki "eser sahibi" tanımının insan dışı yaratımları hariç tuttuğunu vurgulamıştır.

"A Recent Entrance to Paradise" (Cennete Son Giriş) Tablosu

Stephen Thaler, bu görseli ABD Telif Hakkı Ofisi'ne tescil ettirmek istemiştir. Başvurusunda eserin "bir makinede çalışan bilgisayar algoritması tarafından otonom (özerk) olarak yaratıldığını" belirtmiştir. Thaler, eserin "sahibi" olarak YZ'yi (Creativity Machine) göstermiş, ancak makinenin sahibi olduğu için telif hakkının kendisine ("work-for-hire" ilkesi gereği) devredilmesini talep etmiştir.

Telif Hakkı Ofisi, başvuruyu reddetmiştir. Gerekçe olarak, ABD yasalarına göre telif hakkı korumasının yalnızca insanlar tarafından yaratılan eserleri kapsadığını belirtmiştir. Thaler, bu kararın keyfi ve hukuka aykırı olduğunu iddia ederek mahkemeye başvurmuştur.

Mahkeme, Telif Hakkı Ofisi'ni haklı bulmuş ve davayı reddetmiştir. Kararın özeti şudur: İnsan katkısı olmaksızın, tamamen otonom bir YZ tarafından üretilen bir eser, ABD telif hukuku kapsamında korunamaz.

Mahkemenin gerekçeleri:

Mahkeme "insan eser sahipliğinin" (human authorship) telif hakkının temel taşı olduğunu vurgulamıştır. Telif Yasası'ndaki "eser sahibi" (author) terimi,

tarihsel ve yasal bağlamda her zaman insanları ifade etmiştir. Telif hakkının amacı, insanları yaratıcılığa teşvik etmektir. İnsan olmayan aktörlerin (makinelere veya hayvanlar) yasal haklarla teşvik edilmeye ihtiyacı yoktur. Mahkeme ayrıca, daha önceki "Maymun Selfie'si" (Naruto v. Slater) davasına atıfta bulunarak, hayvanların veya doğa güçlerinin yarattığı eserlerin (örneğin bir bahçenin doğal büyümesi) telif hakkı alamayacağını, aynı durumun makineler için de geçerli olduğunu belirtmiştir.

Thaler, mahkemede, YZ'yi kendisinin yönlendirdiğini iddia etmeye çalışsa da mahkeme bunu dikkate almamıştır. Çünkü Thaler, orijinal başvurusunda eserin "otonom" olduğunu ve kendisinin hiçbir katkısı olmadığını beyan etmiştir.

Bu karar, insan müdahalesi olmayan saf YZ çıktılarının ABD'de telif hakkıyla korunamayacağını netleştirmiştir. Ancak mahkeme, insanların YZ'yi bir "araç" olarak kullandığı ve esere yaratıcı katkıda bulunduğu (örneğin Photoshop veya kamera kullanır gibi) durumların daha karmaşık olacağını ve bu kararın o tür durumları (hibrit çalışmaları) kapsamadığını da not etmiştir.

Bütün bu kararlardan anlaşılacağı üzere yapay zekâ çıktılarının eser niteliğine ABD yaklaşımı oldukça katıdır: Ne geliştirici, ne kullanıcı ne de YZ'nin kendisi saf YZ yaratımları üzerinde bir telif hakkı elde edebilir; bunlar harcıalem/kamu malı (Public Domain) kapsamına girer. Her ne kadar ABD kurumu (Notice of Inquiry 2023/2024 - Soruşturma Bildirimi) YZ eserleri konusundaki pozisyonunu sürekli olarak değerlendirse de, şu an için durum böyledir: ABD'de yaratıcı bir insan girdisi olmaksızın telif hakkı doğmaz.

c) Birleşik Krallık (UK)

Birleşik Krallık bu konuda istisnai bir konuma sahiptir. İngiliz Telif Hakkı Yasası (Copyright, Designs and Patents Act 1988), Bölüm 9(3)'te "bilgisayar tarafından üretilen eserler" için özel bir düzenleme içermektedir²⁷. Buna göre, insan bir eser sahibi olmadan bir bilgisayar tarafından üretilen eserlerde, "eserin yaratılması için gerekli düzenlemeleri yapan kişi" eser sahibi sayılır²⁸. Uygulamada bu şu anlama gelir: YZ tarafından üretilmiş bir içerik Birleşik Krallık'ta telif hakkıyla korunabilir. Eser sahibi, sistemin geliştiricisi veya işletmecisi olabilir. Ancak, bu tür bilgisayar tarafından üretilen eserlerin koruma süresi yaratılışlarından itibaren sadece 50 yıldır. Böylece Birleşik Krallık, YZ ürünlerinin kural olarak eser statüsünde korunabildiği az sayıdaki hukuk düzeninden biridir.

²⁷ **Irtel**, Melissa, Urheberrechtliche Schutzfähigkeit KI-generierten Codes (YZ Tarafından Üretilen Kodun Telif Hukuku Açısından Korunabilirliği), in: Bernzen/Heinze/Steinrötter, DSRI Herbstakademie 2025, 1. Baskı 2025, s. 412.

²⁸ **Irtel**, a.g.e. s. 413.

d) Japonya

Japonya, Kıta Avrupası yaklaşımına benzer bir yol izlemektedir: Japon telif hukuku, koruma tesis edebilmek için yaratıcı bir insan iştirakini şart koşmaktadır. Japonya Kültür İşleri Ajansı'nın yönergelerine göre şu kural geçerlidir: Üretken bir YZ'nin kullanıcısı yaratıcı bir konsept izlerse ve kendi düşüncelerini YZ kullanarak yaratıcı bir şekilde ifade ederse, ortaya çıkan sonuç onun tarafından yaratılmış bir eser olarak kabul edilir; YZ burada sadece bir araç işlevi görür²⁹. Buna karşılık, insan girdisi olmaksızın tamamen YZ tarafından üretilen içerikler ise korunamamaktadır.

e) Çin

YZ tarafından üretilen içeriklerin telif hukuku bağlamındaki sınıflandırması, Çin hukukunda oldukça erken bir dönemde kendine özgü bir çerçeve kazanmıştır. Eşzamanlı (senkronize) insani eser sahipliği gerekliliğine sıkı sıkıya bağlı kalan hukuk sistemlerinin aksine, Çin telif hukuku, işlevsel bir yaklaşım benimsemektedir. Bu yaklaşım, yaratım sürecinin örgütsel ve amaçsal (niyetli) yönlendirmesini merkeze almaktadır. Belirleyici olan, otomatik üretimin gerçekleştiği an değil, bir içeriğin somut biçiminin insanların seçim, değerlendirme ve yapılandırma kararlarına dayanıp dayanmadığı sorusudur. Bu sistematığın, Çin telif hukukunun genel üretici ve organizasyon merkezli modeliyle uyumlu olduğu ve özellikle işbölümü (çalışma paylaşımı) yoluyla meydana getirilen eserler için geçerli olduğu görülmektedir.

Bu gelişme için belirleyici olan, Nanshan Halk Mahkemesi'nin (Shenzhen) 24 Aralık 2019 tarihli "**Tencent Dreamwriter**" davasında verdiği ve ilk kez bir makine öğrenimi yazılımı tarafından üretilen metnin telif hukuku açısından korunabilirliğini açıkça kabul ettiği karardır³⁰. Mahkeme, YZ tarafından üretilen bir içeriğin, örneğin veri seçimi, metin yapılarının belirlenmesi, şablonlar, tetikleme (trigger) kuralları ve algoritmik eğitim parametreleri gibi insani aktörlerin bireysel kararlarını yansıtmaları hâlinde korunabilir bir eser olarak kabul edilmesi gerektiğini açıkça ifade etmiştir. Ayrıca, insanların bu ön kararları ile nihai ürünün somut niteliği arasında doğrudan bir bağlantı olması da belirleyicidir. Hazırlık aşaması ile otomatik üretim aşamasının zamansal olarak birbirinden kopuk olmasının, yaratıcı bir sürecin varlığının kabulüne engel teşkil etmediği belirtilmiştir.

Mahkeme aynı zamanda, eserin *Tencent* şirketinin örgütsel sorumluluğu altında, editöryal hedefleri doğrultusunda ve işbölümüne dayalı bir ekip yapısı çerçevesinde oluşturulup yayımlanmış olması nedeniyle eser sahipliğini bu şirkete atfetmiştir.

²⁹ Japan Copyright Office (Agency for Cultural Affairs, Japan), General Understanding on AI and Copyright in Japan (May 2024), özellikle YZ materyallerinin korunabilirliğinde/afında "yaratıcı niyet" (creative intention) ve "yaratıcı katkı" (creative contribution) kriterleri. (https://www.bunka.go.jp/english/policy/copyright/pdf/94055801_01.pdf). Karş. de la Durantaye, Katharina, Control and Compensation. A Comparative Analysis of Copyright Exceptions for Training Generative AI, IIC 2025, 737, 744.

³⁰ People's Court of Nanshan (District of Shenzhen), 24 Aralık 2019 tarihli karar – (2019) Yue 0305 Min Chu No. 14010, GRUR Int. 2020, 763.

YZ'nin Çin hukukunda insan iradesinin kullanımına yönelik bir araç olarak anlaşıldığını ve telif hakkı atfının düzenli olarak ekonomik kontrolün, yayımlama kararının ve dışa karşı sorumluluğun bulunduğu yere yapıldığını göstermesi bakımından bu karar, YZ destekli içerik üretimi ve dolayısıyla uygulama tabanlı yazılımlar için büyük önem taşımaktadır. Böylelikle bu karar, YZ tarafından üretilen içeriklerin eser sahipliğine ilişkin Çin doktrini için merkezi bir referans noktası oluşturmakta ve aynı zamanda özellikle ABD hukukunda rastlanan kısıtlayıcı yaklaşımlardan belirgin bir farklılığa işaret etmektedir.

Bu korumacı (pro-protektionistisch) çizgi, Çin'deki son gelişmelerle teyit edilmiş ve aynı zamanda bireysel kullanıcıları da kapsayacak şekilde genişletilmiştir. 27 Kasım 2023 tarihinde Pekin İnternet Mahkemesi (BIC), bir ihlal davasında (**Li / Liu**), YZ tarafından üretilen bir görselin telif hakkı ile korunabileceğine karar vermiştir³¹. Mahkeme, Çin hukukuna göre eser sahipliğini, söz konusu YZ görselini istemler (prompts) yardımıyla oluşturan kişiye vermiştir.

Olayda Davacı LI, 24 Şubat 2023 tarihinde açık kaynaklı bir yapay zekâ yazılımı olan "Stable Diffusion"ı kullanarak bir görsel üretmiştir. Davacı, görseli oluştururken belirli komut kelimeleri (prompts) girmiş ve parametreleri ayarlamıştır. Daha sonra bu görseli "Spring Breeze Brings Tenderness" başlığıyla "Little Red Book" adlı sosyal medya platformunda yayınlamıştır.

---

³¹ Beijing Internet Court, 27 Kasım 2023 tarihli karar – (2023) Jing 0491 Min Chu No. 11279, GRUR Int. 2024, 360.

Davacı, metin girdilerinden resimler üreten açık kaynaklı bir üretken YZ modeli olan Stable Diffusion ile bir kadın resmi oluşturmuştu. Tartışmalı resmi Çin sosyal medya platformu Xiaohongshu'da yayımladıktan sonra, davalının aynı resmi izinsiz olarak başka bir web sitesindeki bir makaleyi resimlemek için kullandığını tespit etti. Bunun üzerine davacı, davalıyı BIC'de dava etti. Gerçekten de davalı LIU, 2 Mart 2023 tarihinde "baijiahao" platformunda yayınladığı "Love in March, in the Peach Blossoms" başlıklı makalesinde bu görseli izinsiz olarak kullanmıştır. Davalı, görseli kullanırken davacının görsel üzerindeki filigranını (watermark) kaldırmıştır. Davacı, davalının bu eyleminin "eser sahipliği hakkını" ve "bilgi ağında yayma hakkını" ihlal ettiğini savunarak tazminat ve özür talep etmiştir.

Mahkeme, görselin bir "eser" olduğuna ve "Güzel Sanatlar" (Fine Art) kategorisine girdiğine karar vermiştir. Mahkeme, davacının karakterin sunumunu tasarlaması, komut kelimelerini seçmesi, parametreleri ayarlaması ve nihai resmi seçmesi gibi süreçlerin "fikri bir yaratım" olduğunu belirtmiştir. Görselin "mekanik bir fikri başarı" olmadığı, aksine davacının kişisel ifadesini ve estetik seçimlerini yansıttığı, dolayısıyla "özgünlük" (originality) taşıdığı sonucuna varılmıştır.

Çin telif hukuku uyarınca yapay zekâ modellerinin eser sahibi olamayacağından hareketle Mahkeme, yapay zeka modelini tasarlayan kişinin sadece bir "araç üreticisi" olduğunu, görselin sahibinin ise bu aracı kullanarak kendi fikri yaratımıyla görseli oluşturan davacı (kullanıcı) olduğunu belirtmiştir. Yine Mahkemeye göre Davalının görseli izinsiz kullanması "bilgi ağında yayma hakkını" ihlal etmiştir. Ayrıca, davalının görsel üzerindeki filigranı kaldırması, davacının "eser sahipliği hakkını" (imza hakkı) ihlal etmiştir.

Mahkeme, davalı LIU'nun davacı LI'dan özür dilemesine ve 500 yuan ekonomik kayıp tazminatı ödemesine hükmetmiştir.

Yukarıda yapılan açıklamalardan özetle şu tespiti rahatlıkla yapabiliriz: Dünyadaki farklı hukuk sistemlerine baktığımızda, insan eser sahipliği ve özgünlük, telif hukukunun temel direklerini oluşturmaya devam etmektedir. Ancak bazı ülke uygulamaları açısından sınırların akışkan olduğunu ve YZ tarafından üretilen içeriklerin asgari düzeyde insan müdahalesine dayanarak eser olarak kabul edildiği olayların var olduğunu da göstermektedir³².

III. Türk Hukuku Bakımından YZ Çıktılarının Korunma(ma)sı

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK), eseri, "sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulleri" şeklinde tanımlamaktadır.

Bir YZ çıktısının FSEK kapsamında korunabilmesi için iki temel kriteri sağlaması gerekmektedir: eserin kanunda belirtilen türlerden birine girmesi ve eser sahibinin hususiyetini taşıması. Bu tanım çerçevesinde Türk hukuku, FSEK kapsamındaki korumadan yararlanabilmek için eserin fikri ve sanatsal bir çabanın sonucu olması ve gerçek bir kişi, yani insan tarafından meydana getirilmiş olmasını zorunlu kılmaktadır³³. Öğretideki baskın görüş, fikri değeri olan bir eser yaratmanın, yaratıcı

³² Wang, Yuqian / Zhang, Jessie, Beijing Internet Court Grants Copyright to AI-Generated Image for the First Time, Kluwer Copyright Blog, erişim adresi: <https://copyrightblog.kluweriplaw.com/2023/12/11/beijing-internet-court-grants-copyright-to-ai-generated-image-for-the-first-time/>.

³³ Bozbel, Savaş; Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, İstanbul 2012, s. 34.

bir çaba gerektirdiğini ve esere entelektüel katkı, yaratıcılık ve üslup yansıtanın yalnızca gerçek kişilere mahsus olduğunu vurgulamaktadır.

Ancak FSEK'teki iki eser türü bakımından mevcut hükümler vasıtasıyla, yapay zeka çıktılarının korunup korunmayacağı hususu tartışmaya değer niteliktedir. Bunlar derleme eserler (FSEK m. 6) ve sui generis veri tabanı koruması.

1. Derleme Eser (FSEK m. 6) Olarak Koruma

Türk hukukunda, özgün bir düşünce ürünü olmasa bile, bir araya getirme ve seçme işi (seçme ve derleme) yaratıcı nitelikteyse, ortaya çıkan "bütün" derleme eser olarak korunur. Bir insan, YZ'ye 1000 tane görsel ürettirip, bunlar arasından bir küratör hassasiyetiyle 50 tanesini seçip, belirli bir hikâye akışına göre dizerse; bu "albüm" veya "katalog" derleme eser olarak korunabilir. Ancak derleme telif hakkı, içeriği değil, düzenlemeyi korur. Eğer YZ ile oluşturulan albümden sadece tek bir fotoğraf alınıp bir başkası tarafından kullanılırsa, FSEK m. 6 koruması söz konusu olmaz. Çünkü o tekil fotoğrafın "eser" vasfı yoktur. Derleme koruması, sadece o 50 fotoğrafın diziliş sırasını ve bütünü kopyalamaya engel olur. Dolayısıyla YZ ile üretilen tek bir romanın, tek bir resmin veya tek bir bestenin korunması için derleme hükümleri yetersiz kalmaktadır

2) Sui Generis (Nev'i Şahsına Münhasır) Veri Tabanı Koruması

Bu koruma türü, yaratıcılıktan ziyade "yatırımı" (emek, para, zaman) korumak için getirilmiştir. Eğer YZ ile devasa bir kütüphane veya veri seti oluşturmak için büyük bir maddi yatırım yapıldığı düşünülüyorsa, bu veri tabanının içeriğinin kopyalanmasını engellemek mümkündür. Ancak bir roman, bir şiir veya bir resim hukuken "veri tabanı" değildir. Veri tabanı, "birbirinden bağımsız eserlerin veya verilerin" toplandığı yerdir. Dolayısıyla YZ'nin yazdığı bütünlüklü bir senaryoya, oluşturduğu logo ve resme "veri tabanı" nazarıyla bakmak mümkün değildir. Ayrıca veri tabanı koruması genellikle o veriyi işleyen ve sunan şirkete (yani YZ modelini kuran şirkete) daha yakındır, son kullanıcıya (prompt giren kişiye) değil.

Dolayısıyla mevcut Türk hukuku kavramları (derleme ve veri tabanı), "eserin kendisine" değil, ya "bütününe" ya da "yatırıma" odaklanır. Bu bakımdan Türk Hukuku için en uygun çözüm, yukarıda İngiltere örneği olarak geçen FSEK'e sui generis eser hakkına benzer yeni bir madde eklenmesidir. Bu bağlamda "Verilerin toplanması ve işlenmesi marifetiyle bilgisayar marifetiyle üretilen ve insan müdahalesinin yoğun olduğu fikri ürünler" adıyla, sınırlı korumaya sahip yeni bir eser kategorisi olarak FSEK'e yeni bir madde eklenmesi düşünülebilir.

IV. Sonuç Yerine - Çözüm Önerileri

Uluslararası telif hukuku (Bern Sözleşmesi ve TRIPS), "eser sahipliği" kavramını insana özgü bir yetenek olarak tanımlar. Yaratıcılık; irade, estetik niyet ve seçim yapma gücü gerektirdiğinden, yapay zekâ tek başına bir eser sahibi kabul edilemez. Ancak uluslararası kuralların bu konuda esnek olması bir eksiklik değil, fırsattır. Ülkeler, insan yaratıcılığını merkeze aldıkları sürece, YZ destekli eserler için kendi koruma modellerini geliştirme özgürlüğüne sahiptir.

1) Üç aşamalı koruma sistemi

Bu anlamda, hukuki belirsizliği gidermek için öğretide önerildiği üzere "Esaslı Yaratıcı Yönlendirme" ve "Kademeli Koruma" ilkeleri uygulanabilir³⁴. Buna göre, eserin oluşumunda insan iradesinin ne kadar baskın olduğuna bakılarak, korumanın mevcut olup olmadığı ve derecesi üç aşamalı bir sistemle uygulanabilir:

1. **Tam Telif Hakkı:** Bu aşamada insan, veri setlerini seçiyor, parametreleri ayarlıyor ve YZ çıktısını kendi sanatsal vizyonuna göre ciddi şekilde düzenliyorsa eser tam korumaya sahip olmalıdır.
2. **Sınırlı (Sui Generis) Koruma:** İnsan katkısı eseri tamamen sahiplenmeye yetmiyor ancak süreçte bir emek ve düzenleme (İngiltere örneğindeki gibi) varsa, kişiye özel daha dar kapsamlı bir hak tanınmalıdır.
3. **Harcıalem/Kamu Malı:** Tamamen otonom YZ tarafından üretilen, basit bir komutla ortaya çıkan ve insan müdahalesinin olmadığı çıktılar koruma almamalı, herkesin kullanımına açık olmalıdır.

2. İdari ve Usulü Reformlar

Bu ilkelerin hayata geçebilmesi için patent ve telif ofislerinin çalışma yöntemleri güncellenmelidir:

- **Zorunlu Beyan:** Başvuru sahipleri, eser üretiminde YZ kullandıklarını açıkça beyan etmelidir. Hangi kısmın insan, hangi kısmın makine tarafından yapıldığı belirtilmelidir.
- **İspat Yükümlülüğü:** Sadece beyan yeterli değildir; yaratıcı süreci kanıtlayan belgeler (kullanılan komutlar/prompts, versiyonlar, yapılan düzeltmeler) ofise sunulmalıdır.

³⁴ Bu konuda ayrıntılı olarak bkz. **Ramos-Zaga**, Fernando A. 2025. "Reconceptualizing Human Authorship in the Age of Generative AI: A Normative Framework for Copyright Thresholds" *Laws* 14, no. 6: 84. <https://doi.org/10.3390/laws14060084>

- **Uzmanlaşma:** Başvuruları inceleyen uzmanlara, YZ teknolojilerini ve insan katkısını ayırt edebilmeleri için özel teknik eğitim verilmelidir.

Yapay zekanın ürettiği içeriklerin korunması ve bu korumanın gereklilikleri, aşamalı bir yaklaşım ve idari sistemde yapılacak reformlarla sağlanabilir; bu sayede insan merkezli yaratım temelli telif hakkı sistemi de sürdürülebilir.